

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України ♦ № 231 ♦ П'ятниця, 29 листопада 1991 року ♦ Ціна 30 коп.

(Переплатити не можна 10 коп.)

1 грудня робимо вибір НЕЗАЛЕЖНОСТІ: ТАК ~~НІ~~

ПЕРЕЛОМНИЙ МОМЕНТ!

*І забудеться срамотна
Нещасна година,
І оживе добра слава,
Слава України.*

Постанову щодо заходів по стабілізації обстановки в Нагірному Карабазу прийняла а середу Держрада СРСР. Вона закликала армянський та азербайджанський парламенти відмовитися від актів, які змінюють конституційний статус НКДО. Вирішено також створити смугу безпеки на мордоні між двома республіками. Президенти Муталібова і Тер-Петросян, які брали участь у нараді, погодилися продовжити переговори й утримувати людей від стійких суртків. За словами Миколая Горбачова, прийняті на Держраді постанови можуть стати переломним моментом у анрішенні карабазського конфлікту.

ВИЗНАЮТЬ, АЛЕ НЕ ВІДРАЗУ

Результати азербайджанського референдуму щодо незалежності України будуть відомі Сполученим Штатам, запевнив групу американців українського походження президент Буш. Голова Українського Конгресового Комітету Америки Лозинський, який брав участь у зустрічі в Білому домі, наві слова президента про те, що США розуміються з делікатним народом України й адекватно до коніктних іронія щодо визнання П незалежності. Однак, наголосив Буш, відбудеться це не відразу, а лише з часом.

ЦИВІЛІЗОВАНИМИ МЕТОДАМИ

Саме так діятиме Центральна служба розвідки СРСР. Про це повідомляла на прес-конференції у Москві її голова Примаков. Він висловив сподівання, що таким же чином працюватимуть розвідувальні служби інших країн. Після припинення «холодної війни», наголосив Примаков, розвідка опинилась у абсолютно новій системі міжнародних відносин і повинна діяти за принципом розумної достатності.

МІНІСТРИ-ОДНОДУМЦІ

У Радянському Союзі можлива ще одна спроба повалити президента Горбачова, вважає міністр закордонних справ РРФСР Козирев. В інтерв'ю тележурналістці СІ-ен-ен він сказав: «Я погоджуюся з Едуардом Шеварднадзе, що с всі підстави бути настільки й заради». На думку Козирева, тільки успішні реформи в Радії та СРСР уможливають новий реакційний переворот.

16 «ДИНАМО» — «БЕНФІКА» — 1:0

Можна зрозуміти радість на обличчі найкращого снайпера кияського «Динамо» Олега Саленка. Ще б пак, він забив переможний гол у ворота португальської «Бенфіки». Український клуб вдало стартував у груповому турнірі розіграшу Кубка європейських чемпіонів.

Я К повідомили у прес-центрі МЗС України, міністр закордонних справ Республіки Польща К. Скубішевський прийняв спеціального посланника уряду України Т.В. Старака. Після вручення рекомендаційного листа виклав офіційну позицію української сторони щодо добросусідських відносин та взаємовигідного співробітництва між Україною і Польщею.

Міністр привітав представника уряду суверенної України у Польщі, висловив задоволення з того, що точні зорю польської та української сторін на двосторонні відносини дуже близькі, про що свідчить також тісна співпраця української та польської делегацій в ООН.

С ПРОЩЕННЯ пропуски через українсько-угорський кордон відновлено сьогодні на залізничній КПП «Вилохи» (Дніпропетровськ) і «Косини» (з 9 до 17 год.). Жителі 62 прикордонних населених пунктів можуть щомісячно відвідувати сусідню країну без зайвої бюрократії, за багаторазовими в'їздами до паспорту.

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР Про проголошення незалежності України

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки постановляє:
Проголосити 24 серпня 1991 року Україну незалежною демократичною державою.

З моменту проголошення незалежності чинними на території України є тільки її Конституція, закони, постанови уряду та інші акти законодавства республіки.

1 грудня 1991 року провести республіканський референдум на підтвердження Акта проголошення незалежності.

Голова Верховної Ради
Української РСР

Л. КРАВЧУК

м. Київ
24 серпня 1991 року

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ УКРАЇНИ

Верховна Рада України, виходячи з Декларації про державний суверенітет України, з Акта проголошення незалежності України, керуючись Загальною Декларацією прав людини та ратифікованим Україною міжнародними пактами про права та свободи особистості, пригукнувши утвердження в незалежній, демократичній Україні священних принципів свободи, гуманізму, соціальної справедливості, рівноправності всіх етнічних груп народу України, беручи до уваги, що на території України проживають громадяни понад 100 національностей, які разом з українцями складають п'ятдесятдвохмільйонний народ України, приймає цю Декларацію прав національностей України:

Стаття 1.
Українська держава гарантує всім народам, національним групам, громадянам, що проживають на її території, рівні політичні, економічні, соціальні та культурні права. Представники народів та національних груп обираються на рівних правах до органів державної влади всіх рівнів, займають будь-які посади в органах управління, не підприємства, в установах та організаціях.

Дискримінація за національною ознакою забороняється й карється за законом.

Стаття 2.
Українська держава гарантує всім національностям права на збереження їх традиційного розселення і забезпечує існування національно-адміністративних одиниць, бере на себе обов'язок створити належні умови для розвитку всіх національних мов і культур.

Стаття 3.
Українська держава гарантує всім народам і національним групам право вільного користування рідною мовою в усіх сферах суспільного життя, вільного вибору, виробничого, одержання і розповсюдження інформації.

— Українці, потрібна програма енергетичного розвитку, переобладнання електростанцій — сказав Л. Кравчук. Власне підприємство та інші повинні мати економічну свободу, торгувати з усім світом і самостійно на вільних ринках організовувати свою діяльність, свій добробут.

Протягом години Леонід Махорочин відповідав на численні запитання — робітників, зокрема про минулий союзний референдум і український референдум 1 грудня.

— Референдуму Союзу ніхто не відіграв, — сказав Леонід Махорочин, — ми лише проводили свій, загальнонаціональний, і в голосуванні за незалежну Україну, а в нас право залишатися за вами.

Потім там же, на «Трубопроводі» була зустріч з директорами харківських підприємств. Директори заводи ставили питання перед Головою Верховної Ради України: про що ж нам робити, що говорити людям? Успіху дає не

А К Т ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року,

— продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,

— виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами,

— здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

ПРОГОЛОШУЄ
НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ та створення самостійної української держави — УКРАЇНИ.

Територія України є неподільною і недовторканою.

Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей акт набирає чинності з моменту його схвалення.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

24 серпня 1991 року

Верховна Рада України тлумачить статтю 3 Закону «Про мови в Україні» РСР так чином, що в межах адміністративно-територіальних одиниць, де компактно проживає певна національність, може функціонувати й мова нерівні з державною мовою.

Українська держава забезпечує право своїм громадянам вільного користування російською мовою. В регіонах, де проживає компактно кілька національних груп, нерівні з державною українською мовою може функціонувати мова, прийнята для всього населення даної місцевості.

Стаття 4.
Усім громадянам України кожної національності гарантується право сповідувати свою релігію, використовувати свою національну символіку, відзначати свої національні свята, брати участь у традиційних обрядах своїх народів.

Стаття 5.
Пам'ятки історії та культури народів та національних груп на території України охороняються законом.

Стаття 6.
Українська держава гарантує всім національностям право створювати свої культурні центри, товариства, земляцтва, об'єднання. Ці організації можуть здійснювати діяльність, спрямовану на розвиток національної культури, проводити в установленому законом порядку масові заходи, сприяти створенню національних газет, журналів, видавничих, музеїв, художніх колективів, театрів, кіностудій.

Стаття 7.
Національні культурні центри і товариства, представники національних меншин мають право на вільні контакти із своєю історичною батьківщиною.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ.

1 листопада 1991 року.

ВИРІШУВАТИ ТРЕБА САМОСТІЙНО

Кандидат у Президенти України Леонід Кравчук побував на Харківському науково-виробничому об'єднанні «Трубопроводі».

— Українці, потрібна програма енергетичного розвитку, переобладнання електростанцій — сказав Л. Кравчук. Власне підприємство та інші повинні мати економічну свободу, торгувати з усім світом і самостійно на вільних ринках організовувати свою діяльність, свій добробут.

Протягом години Леонід Махорочин відповідав на численні запитання — робітників,

зокрема про минулий союзний референдум і український референдум 1 грудня.

— Референдуму Союзу ніхто не відіграв, — сказав Леонід Махорочин, — ми лише проводили свій, загальнонаціональний, і в голосуванні за незалежну Україну, а в нас право залишатися за вами.

Потім там же, на «Трубопроводі» була зустріч з директорами харківських підприємств. Директори заводи ставили питання перед Головою Верховної Ради України: про що ж нам робити, що говорити людям? Успіху дає не

постовок, і в першу чергу з Росії, зупинюючись цьому, закликає до підписання договору про постачання на укладені або укладені лише частково. Підписання людей з нового року можуть залишитися без діла, без зарплати, без засобів до існування».

Договір про співробітництво і економічний, в тому числі, ними підписаний як з Росією, так і з іншими республіками. Але тепер з боку Росії розпочалася якась незрозуміла гра, і я звільню про це відкрито. Давіда ра-

зон і вами, директорський корпус, кор. Харків, звернемось до уряду Росії, Союзу і запитамось — до якого часу нас будуть водити за ніс! [Заривається, дуриться в немер]

У другій половині дня Леонід Кравчук зустрівся із студентами та викладачами Харківського університету, виступив по Харківському телебаченню, відповів на численні запитання журналістів.

Василь ТУЛУК, Микола КОСІЯ, спеціальні кореспонденти «Голосу України».

ГОЛОС України

Засновник —
Верховна Рада
України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

252047

Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОН
РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня —
446-92-11

Відповідальний
секретар —
446-77-63

Завідуючий корекцією
441-44-43, 224-72-54
(телефакс).

ВІДДІЛИ:

перманентський —
441-84-52,
441-85-64.

лістів — 441-20-61,
виомовки — 441-88-07,

аграрники — 441-86-18,
міжнародний —
446-91-20,

партія і рух —
441-82-05.

оздоровлення —
441-88-06,

соціальна психологія —
441-88-05.

екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,

спорту — 441-88-08,
інформаційний —
446-61-13,

історії України —
441-88-62.

вісниська психологія —
441-88-52,
реклами — 441-89-44.

бухгалтерія —
441-84-00.

Розуміти не
розуміються
і на повертяться.

Індекс 50955

Тираж 158 700

Передплата ціна на рік
19 руб. 80 коп.

Говати хочуть
5 разів на тиждень.

Сьогодні на 16 сторінок.

ЗВЕРНЕННЯ Верховної Ради України до народу

Шеної співізначення

І гурдом ми мислюємо свій вибір — виконати це щодо Акту проголошення незалежності України. Це вибір для себе, для своїх дітей та онуків, для поколінь прийдешніх. Ми на мислю про помилки. Хай кожен з нас у хвилину визначення пам'ятає сам на своїй совісті, щоб не допустити, щоб ніхто і ніщо, окрім відповідальності перед народом і майбутнім, не могло вплинути на волю кожного, бо в наших руках — доля молодого незалежного держави, доля багатишини, різної землі.

Акт проголошення незалежності України — це як вибір політики, депутатів чи партій. Незалежність — наша нішня боротьба і перадачі, ривіть з іншими народами, вичислене праця й багатини відповідальності, пошук гордості за свій народ і його державність, любов до отчого дому і вірна дорога і майбутнє. Це об'єктива потреба.

Але незалежність — це не самодостатня мета, не політичний мислю, а зваб достатини такого автономного, політичного, економічного і культурного статусу країни, конструювання більшості народів пивити досвід поваги і добробуту, прогресу і демократії.

Акт незалежності — це продовження і реалізація й Декларції про державний суверенітет України, позитивний підсумок усього суспільного розвитку останніх років, розуміння необхідності й невідкладності нерозривних зв'язів у нашому житті.

Україна має неперемінну економічну і ресурсну потенціал, підтримку в світі, наш народ працьовитий і мужній, в тому переконаний в правильності обраного шляху. Ми віримо, що тільки незалежна Україна може забезпечити своєму народові, до якого належать не лише українці, а й росіяни, болгар, угорці, євреї, білоруси, молдовани, кримські татар, поляки, вірмени,

румун, гагаузи, греки, всі національні групи нашої землі, енський добробут і вичне життя.

Незалежність України — наша права народу, переадачене Статутом ООН, самостійно прийняті політичні і міжнародні рішення, обирати собі друзів і партнерів у світі.

Незалежність України — єдине можливість зупинити збожжіння нашого народу і старати гідні наших людей та їх умови життя, праці і відпочинку, якими відзначаються передові країни світу.

Незалежність України — не відлучення і самоізоляція від світу, а лише потреба жити власним розумом, власною працею, відповідно до кожен свій крок і відчувати реальні результати своїх трудових і творчих зусиль.

Незалежність України — це право і обов'язок збудувати правову демократичну цивілізовану державу, до основним цінностей будуть реальність прав і суверенітет особистості, гарантованість розвитку і гідності кожного громадянина, представники будучий національності, особене повага до кожної етнічної меншини, що живе на українській землі.

Іного шляху, крім незалежності, для України немає.

Такою є позиція Верховної Ради. І тому, довірчому мудрості і політичній арістотії народу України, ми сядемо відразу на конституційні реформи. Ми закликаємо Вас підтримати Акт проголошення незалежності України.

Співвітчизники будьмо єдині в прагненні наших, в розбудові незалежної державності України! Наше зваб переадачене багатини праці і страдань, і вичислене життя і вичислене і гурдом сема історії дає нам шматок, можливість, останній, стійкий справжній громадянина, творчим своїм державним, будівництвом «власної хатини, дає пивити «свою правду, і силе, і волю».

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ.

«СКАЖЕ ТІЛЬКИ НАШ Д...»

Зустріч Голови Верховної Ради України Л. М. Кравчука з зарубіжними журналістами

26 листопада Голова Верховної Ради України Л. М. Кравчук зустрівся з великою групою зарубіжних журналістів, які прибули в Україну в зв'язку з проголошенням всеукраїнського референдуму, а також акредитовані в Києві. У зустрічі взяли участь заступники групи телерадіокомпаній «Нью-Йорк» (США), «Бі-Ес-Ес» (Великобританія), телерадіокомпаній АН-ТВ (Великобританія), нідерландської, французької, швейцарської телебачення, кореспонденти інформаційного агентства Рейтер, іспанського, угорського агентств, газет

Кореспондент французької телекомпанії «Антен-2». Пана Кравчук, яка ваша концепція незалежності України? Чи яким відношенням від позицій, які займають Прибалтійські республіки і Грузія?

Відповідь. Як не бачу істотної різниці між незалежністю Прибалтійських республік, Грузії і України. Незалежність розширює таке або воно, а або її нема. Я вважаю, що незалежність України має бути повноправною, устаткованою з усіма ознаками держави, політичними, економічними, дипломатичними та іншими.

Кореспондент журналу «Джорджіан Рів'ю» (Гараль). Чи будуть зміцнюватися відносини України з Ізраїлем?

Відповідь. Коли ми відзначили рішення державного суверенітету України, а в своїй доповіді виказав нашу позицію з цього питання. Серед прихильників держави з якими Україна хотіла б мати прями дипломатичні, економічні та інші відносини, було названо і державу Ізраїль. Після того наша точка зору не змінилася і не зміниться.

Кореспондент радіо «Свобода», Леоніда Макаровичу, ті, хто зараз критикує позицію України, який буде людям, кому ви не з'являєтеся за столем переговорів у Москві?

Відповідь. Справа тому, що ми свою позицію як незалежності доводили. І раніше, під час роботи над проектом Договору про Союз суверенних держав, який було внесено ще до 19 серпня. У тому ж документі, який зараз обговорюється, я не бачу істотної зміни. Буде лише з поперенням. І переконаний, що позиція одного учасника не змінить ситуації.

Я б пропонував створювати цю подібне на Європейське співтовариство. Але це зовсім інші принципи і він, як я розумію, там розв'язується не буде. У зв'язку з цим не вважаю за потрібне брати участь у переговорному процесі.

Кореспондент агентства Рейтер. Як ваше ставлення до пропозиції Горбачова відносно референдуму на Україні?

Відповідь. Бачите, кожен озирає той підхід, який найбільш відповідає його концептуальній теоретичній і політичній позиції. Цифри, які одержують у ході соціологічних досліджень, ніколи не дають точного уявлення про реальне становище. Ніколи! Звичайно, можна обирати певний регіон і пронайти там точного уявлення про реальне становище, результати яких істотно відрізняються від загальноукраїнських.

За тим же дамики, які я маю, більше народу України, причому не тільки українців, а людей всіх національностей — росія, євреї, поляки, угорці, німці, українці та інші — братимуть участь у референдумі і проголосують за незалежність України.

Кореспондент газети «Делфонтсрат» (Нідерланди). Яким в якій області більшість населення проголосить за незалежність України, яким буде рішення?

Відповідь. Ми бумос розглядати середній показник по Україні. Цей референдум проводиться не по областях, районах чи в окремих містах. І не матиме істотно значення те, в якому регіоні голосувало більше, в якому менше людей. Буде лише середня цифра, середній результат.

Замітання. Україна підписала економічний договір. Чи

«Нью-Йорк Таймс», «Дос-Анжелес Таймс», «Дейлі Ньюс» (США), «Дейлі теліграф», «Таймс», «Індепендент» (Великобританія), «Торонто стар» (Канада), «Мундзіал» (Німеччина), «Еуропа» (Франція), «Таймс» (США) та інші виданні. Кореспонденти задавали багато запитань щодо всеукраїнського референдуму, його значення, суспільно-політичної обстановки в Україні. Під час зустрічі на шляху до незалежності.

Подаємо скорочений звіт про цю зустріч.

Ще означає, що вона братиме участь в економічному союзі під керівництвом Горбачова?

Відповідь. Хочу уточнити, що Договір про економічне співробітництво нами тільки параваною. Його ще розробляють Верховна Рада України. Тобто, юридична відповідальність за виконання Договору наступити тільки тоді, якщо він буде ратифікований нашою Верховною Радою.

Але скажу відверто, на основі цього Договору, як і інших, неможливо згодити про щось домовитися з республіками колишнього Союзу. Мені здається, що спроби створити такий договір відносини — це сьогодні ілюзії, бо кожна республіка керується перш за все своїми національно-державними інтересами, інтересами свого народу.

Наведу один приклад. Цей Договір підписали і Росія, а через кілька днів Росія висунула пропозицію Горбачову, вступити в союз з іншими республіками вирішив прокласти державний суверенітет. Таким чином інші республіки було поставлено в дуже тяжке становище. Треба було казати, що в економічному порядку шукати інші варіанти.

Замітання. Останнім часом ми бумос популяризувати в багатьох областях зустрічатися з людьми. Хотілося б почути, яка зараз політична обстановка в Україні.

Відповідь. Остання в цілому складна. На неї впливає шість факторів. Перший з них — економічний. Особливо тяжке становище в Донбасі, Кривбасі, де багатотисяч трудові колективи і свої підприємства галузей, які живуть, виводяться з інших регіонів, насамперед Росії.

Звичайно, ситуація ускладнюється справами вносити у

нашу суспільну свідомість страх, страх, що Україна, набувши незалежності, відокремиться від інших і житиме в ізоляції, що неможливо, а її громадяни будуть відірвані від світу. Навіть до цього доходить.

Розмови, які зараз ведуться на рівні державних діячів, у тому числі й Президента України, ще роблять сприятливий вплив на делі жерти населення.

Але я переконаний, що у народу України достатньо сили, щоб подолати всі перешкоди і мати власну державу, бути господарем на своїй землі. І він під час референдуму проголосує за незалежність України.

Я не можу сьогодні сказати, значення, що саме, який кандидат повинен вибрати. Це скаже тільки народ. Але мені абсолютно ясно, що хто б не переміг, великої переваги він не матиме. Навіть якщо переадачене близько 60 відсотків, а умова кажу, то, значить, 40 відсотків будуть проти нього.

Ще раз повторюю, що нам потрібно для України? Щоб ці 40 відсотків населення і ті сили, які за ним стоять, бачили перед собою найвищу мету — розбудову України як незалежної держави. Щоб вони підтримали того Президента, який буде обраним в його нелегкій роботі по утвердженню реальної незалежності нашої держави.

Виступаючи з доповіддю на розсудовому засіданні, я вивчив 125-сторіччя для народження Грушевського, я говорю, що Грушевський дуже тісно пов'язаний з Україною. Тільки тоді, коли ми «буду розбудови, ми завжди зазнавали поразки, коли не могли об'єднатися.

Прес-центр Секретаріату Верховної Ради України

На території України змогли б розв'язати: «Дакін, Нідерланди, Бельгія, Люксембург, Ірландія, Швейцарія, Австрія, Угорщина, Португалія, Албанія, Болгарія і Греція разом узяті. Територія України на 10 відсотків більша за територію Франції, яка є найбільшою в Європі.

Свої потреби в залізній, марганцевій і титановій руді, сірці, будівельному камені, бромі, графіті, цементі, вугіллі, селі, сілці, сілці Україна задовольняє своєю.

Займаючи 0,45 відсотка території світу, наша республіка дає п'ять відсотків світового видобутку мінеральної сировини. У перерахунок на одну людину за рік Україна виробляє залізної руди в 10 разів більше, ніж США, і в 100 разів більше, ніж Франція.

Україна — «цукрова» держава. У 1989 році виробити цукрових буряків на одного жителя становило 1005 кілограмів. Для порівняння: в Угорщині — 450, в Чехословаччині — 330, Італії — 250, Англії — 140, Болгарії — 100, США — 90, Японії — 7, Китай — 5.

Україна попереду і у виробництві цукру — 100 кілограмів на рік на одного жителя. Для порівняння: Франція виробляє 65, Німеччина — 50 у Угорщині — 50, Румунія та Італія — 30, США — 25, Англія — 20, Японія — 7, Китай — 5.

Золото :

Зустріч обіцяє бути
хвилюючою. Як казав
Тарас Бульба, зустрічаю-
чи своїх хлопців: «А
поверотись-ка, сыну!».

**Марина
НИКОЛАЄНКО.**
Київ.

Зустріч обіцяє бути
хвилюючою. Як казав
Тарас Бульба, зустрічаю-
чи своїх хлопців: «А
поверотись-ка, сыну!».

**Марина
НИКОЛАЄНКО.**
Київ.

НЕ ТРЕБА! МЕЩАТА!»

...мініст-
...палець
...нагадн-
...діяльність
...сту рин-
...фактично
...за того
...роботою
...засло-
...товарів
...зай-
...УВС.
...началь-
...Вані Ва-
...роб-
...Так,
...переві-
...Баку і
...демо-
...мілогра-
...та ін-
...— 420
...рулоки
...цига-
...каро-
...одягу
...за ос-
...то-
...жінтку,
...межі
...ни кар-
...ж, ви-

МУ ХТО

Зотиков не радить піддаватися «гіпнозові передків», бо це кесе в собі загрозу мимомовного повторення не тільки предківських доблестей, а й гріхів. Але як тут не піддатися, як не заворожитися, якщо, приміром, перед самим Зотиковим були ке Мозирщині блискучі сусідами предків Семена Гаркуші, останнього гайдамаки-лицаря, котрий свого часу на хуторі під Кокотопом висів різками та собі зловредку Парпуріху, відомому як метір'ю петербурзькому Парпурі, відомому як перший акведук «Бнеїди» Котляровського. От вам компанія, з якою не страшно йти на будь-який референдум. Але у будь-якого з нас компанія не гірша. Все-таки, кожен двадцятий — родич.

Віталій ЖЕЖЕРА.

На фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО: Олексія Зотиков відчиняє двері відділу інформації «ГУ».

А!

...акценту-
...пробле-
...— ап-
...намагалися
...«Де-
...басу» зап-
...толови об-
...«Просві-
...та крас-
...Антоні-

ки Листопад, які порівнювали українців Сходу з українською діаспорою Лугвєнщини, форум, проте, пройшов у межах взаємостеримості. Там чи ікраще, голосування по зверненню до жителів області об'єднало усіх — форум закликів сказати «так» українській державності.

Сергій СКИБА.

Луганськ.

Навколомистецькі новини

ПОВОРОТ РІЧОК НА ЗАХІД

Договір про спокорську діяльність підписано джамі в Кіровограді між заслуженим кародним самодільним ансамблем танди України «Ятрак» і німецькою фірмою ІКО. У цьому обумовлено поліпшення матеріально-технічної бази широко відомого колективу, виготовлення поліграфічної продукції, рекламних газеток в Європі та США.

Хто його зна, як тепер іменується колектив? Берлінський ансамбль українського танди — за місцем перебування нової фірми власника? Чи все-таки — кировоградським — за місцем знаходження славовісної річки, що дала назву ансамблю?

Жарти жартами, та ні в колишнього власника «Ятрак», заводу «Гідросила», ні в міськвиконкомі коштів для подальшого утримання самодільних митців не знайшлося. Вони і так на час-то радували земляків концертами, все більше їздили «по закордонках». А тепер, скаже, і взагалі не почуємо української пісні за німецькі гроші. Бо хто платити, то не тільки музику змовляла, а й підказує де її грати. Згідно з договором — у Європі та Америці.

Микола ВОЛОК.
Кіровоград.

АНОНС

А ПОВЕРНИСЬ- НО, СИНКУ!

4, 5 та 6 грудня на сцені київського театру імені Франка буде показано драму Лесі Українки «Орлія». Нічого особливого?

А тепер — увага!

Виставу грають українською мовою відомі московські актори В. Лавров, О. Парра, А. Кузнецов, В. Плутніков, В. Очеретний та інші, хто не забув, що корені його — на Україні. Постановка «Орлія» О. Парра, сценографія В. Козьмєв-Делінда, музика О. Костіка. Ця акція «живих» москвичів мислиться як «Собор української культури» й проводиться під егідою Української Духовної Республіки. Доклади коштів також Спілка театральних діячів Росії та СП «Кінвест».

Зустріч обіцяє бути хвилюючою. Як казав Тарас Бульба, зустрічаючи своїх хлопців: «А поворотись-на, сынку!».

Марина
НИКОЛАШЕНКО.
Київ.

Золото України

І. 20 трильйонів за голову

Для тих, хто не живе про цю людину, нагадаємо факти з її біографії. Борис Васильович Волотов — росіянин, безпартійний, кандидат технічних наук. Має півтори сотні вторсних свідоцтв, 20 заявок, відхилених, як неадекватні. Його піддали остракізму за втинауковий підхід до фізики, «припилили» політичну статтю за ігнорування величчя математики. Він довів експериментально, що анітарія та атома не є невірною, розробив таблицю ізотопів, в якій елементи менделєєвської — частковий випадок. У «зоні», переважуючи від хибних поглядів на фізику, сконструював ядерний реактор розміром з холодильник і синтезував платину. Розклав атомні фосфори, здійснивши те, до чого кавпомакни йдуть кайнамакити фізички світу. — Холодну термоядерну реакцію. Справді, його теорії — не наукові. Якщо марксизм — наука...

Коли його вигнали з роботи, він, дивлячись на розроблені ним робототехнічні системи, здатні до самонавчання. Після перевиховання в таборі запропонував комісії Я. С. Волотова дезактивації Чорнобильської зони, за яким для повного очищення території знадобиться всього-на-всього кілька років.

Плак сподобався. І, нічого. Пішли на Захід з простягнутою рукою. Пошкрили в ООН оголошення про конкурс на крашу програму ліквідації касидів аварії і відкрили для жертв валютний рвухнок

У тісній квартирі, заставленій книжками і словниками, сиділи якихось далеких родичів, а в кімнаті місце і чотирихотомнику Грінчєкка, і грубежному китайському словнику, і книжкам, назив яких мені з моєю «екласициною» університетською освітою нічого не говорили. Розмова почалася з Києво-Могилянської академії, оскільки Волотов... її президент.

— Урочисто відкрита академія і та, яку ви очолюєте, яка між ними різниця?

— Я росіянин і прожив 41 рік в Україні, зрозумів: великим народом може стати лише тоді, коли стануть вільними республіки. А для досягнення свободи потрібно перш за все піднести духовність на-

роду. Я писав велику працю «Бессмертие — это реально», в якій розглядав усі аспекти діяльності українського народу: науковий, медичний, оздоровчий, соціальні питання, політику. І зрозумів, що справжнє відродження України дасть тільки та академія, яку сформував свого часу Петро Могила. Він казав, що наукою, як і всією діяльністю людей на землі, повинна керувати вища форма духовності, моралі, знань. Ідеї мітрополита спочатку були підтримані, але потім зустріли сильний опір з боку Петра І, російських царів. Мазєпа ще намагався втілювати його ідеї, але опір центру поступово звів функції академії лише до освітніх.

Сьогодні академія в Україні, звичайно, є. Але вона московська — в тому розумінні, що є лише філією АН СРСР. А це не наука, лише додаток до неї. Десь робиться відкриття, а у нас в інститутах воно втілюється. Тобто, кезажаючи на те що у нас багато науковців, науки немає.

Коли я був на заснуванні Російської народної академії, я поставив запитання: що таке академія? Довелося самому давати на нього відповідь. Академія — це організація, яка займається пізнанням істини. Зі мною погодився. Тоді я поставив друге запитання: що таке істинка? Ніхто з тих, хто займається її пізнанням, не дав визначення.

— І що ж таке істинка?

— За моїм розумінням, визначення істини було сформульовано вже давніми мислителями. Філософи епохи герметизму (9 тисяч років до нової ери, Єгипет) взяли її у магів, тобто це визначення з'явилось ще в дофілософську епоху, до виникнення сучасної філософії єгиптян. Маги під істинною розуміли самого Бога. Оскільки людина буде камагатися пізнати його, — а Богу цього не хотілося, — то він створив елемент істини у вигляді матеріальної часточки, тобто, у вигляді кульки. З безконечним параметрами і безкоштовно твердою — її не можна ні розбити, ні поділити. Демокріт якось висловився про цей істинний елемент як про атом ефіру. Тобто атом є неподільною часткою...

Костянтин ПАРИШКУРА.

Закінчення у наступному номері.

Зворотний зв'язок

ПРОМОВЧИМО

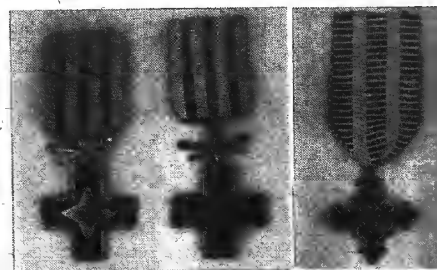
До редакції зателефонував з Криму. Наш читач повідомив: певкі коле розповідають там інформацію, кібк у Ватутинському районі Києва, де нібито мешкає 50 відсотків росіян, буде (!) тільки три російські школи. Те саме, мовляв, буде й з вами!

Ми зателефували до Ватутинського району й отримали

ось такі дані: 18 — суто російських шкіл, 7 — російсько-українських, 15 — українських. Про кримсько-татарські школи нічого не казали. Мабуть, їх у Ватутинському районі Києва ще нема. Можливо, будуть. Отож, промовчимо й не будемо нічого лякати.

Власна інформація «ГУ».

Пам'ять

Ці дві репродукції взято з книги Я. Семона «Українська Республіка», виданої в квітні цього року в Канаді. У тій книжці різні ордени, у тім числі — ювілейних, хрести — перші. Орден лицарів запілляного хреста Республіки затверджено ще 1920 року, українських січових стрільців — року 1918-го.

2. Погляд 3 ХОРОШІ СПРАВИ

Італійці підприємливі, але водночас і обережні. Розсудливий, як і належить хорошим господарям, коли йдеться про створення таких модних ініціативних підприємств. Багато повчального довелось нам побачити, скажімо, в агрофірмі «Гарбіні» — зразковому в усіх відношеннях приватному підприємстві. Унікальні тут і обладнання, й технологія по виробництву птиці із замкненим циклом, працюють професіонали, для яких потреби споживача — найголовніший зміст їхньої мобільної роботи. Так от: фірма вдалося створити під Москвою італійсько-російське спільне підприємство «Ітер-кооп», яка вже «вистояло» цілих три роки... Як же важко нам з вами працювати, про щось серйозне домовляється, — безпідставно заявляли на зустрічі представники агрофірми «Гарбіні» Рочетті Кампагіолі і Масціміліано Монтезі.

І в той же час сенсори не відступають, вірять ще в наші партнерські можливості. Погодилися вони приймати кав'ядозі на Київщині, щоб придивитись, на місці звичайні наші справи й тоді, можливо, повести конкретну розмову про спільне підприємство...

Точнісінько тако ж рішення щодо створення у Київській області спільного підприємства прийняв і власник невеликої, тьпкової для Італії азуттєвої фабрики «Каталді» Кальзатуріфіко Катал-

Наші манди

ді, що в м...
Для виготовл...
го й красивог...
тя (а воно т...
Каталді потр...
не шкіра. Як...
ще не вміємо...
кати, багато...
від нашої си...
фабрики не в...
добиться, мож...
запропонова...
ве, хутро із...
ва, що в Б...
йоні Київщин...
й планується...
спільне підп...
Але не бул...
жуть, пробл...
ностях, коли...
питання под...
культурного...
Тут італійськ...
нає, без пер...
піспова. Не...
шкми народ...
гато спільн...
приємства во...
годженні кул...
ніхто з цих н...
трудючість...
культурному...
Мачерата, д...
Порівняно не...
то має пере...
втр «Лауро...
ситет, інші і...
туриї закла...
атрапи вже і...
нашій країні...
ще не довод...
як і нашім л...
черата, в об...

Подробиці

ПЛЯШКА ЯК ДИПЛОМ А РГУМЕНТ

Через переважаність багатотрандальної Мостисної митниці (переважним польським та румунським номерами) тут стався прийрий інцидент. П'яні польські туристи закидали пляшками міліціонерів. Довелось викликати змовіти і впровадити кілька годин вгамувати хуліганів. Про цей інцидент йшлося на брифінгу в обласній Раді. На пресконференції, організованій неопольським агентством Республіки Польща у Львові, його ієрарх пан Генрік Літвін наголосив, що вважає цей конфлікт побутовим, однак, вступарч передати інформації, подальше телебачення інвалідувало інцидент, ли дискримінацію польських громадян, провонацію ЗМОПУ і української міліції. Саме перед референдумом йому вийшло було надати інциденту відповідного політичного забарвлення.

Важко уявити, — сказав на пресконференції заступник голови обрання Микола Горинь, — щоб у Лондоні чи Бонні хтось посміяв надати в поліцей-

Львів.

руни і з слізьми благали: «В
зьміть нас з собою, а Україн
вмартні!»

Світлане ВАСНЬКІВСЬКА
журналіст.
Івано-Франківськ.

ЯК ЖИЛИ, ЯК ЖИВЕМО, ЯК ЖИТИМЕМО?

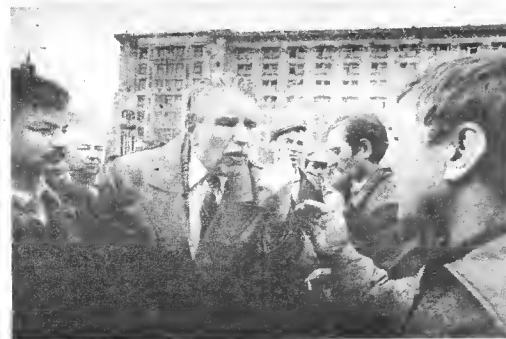
Вранці другого грудня 1991 року варто буде, про всяк випадок, підійти до вікна й уважно подивитися на вулицю. Дуже висовуватися з вікна не варто, щоб раптом не випасти на клумбу, уздрівши на рідній вулиці щось, зовсім не схоже на те, що ми звикли бачити там учора й позавчора. Приміром, дивившись, а під балконом твоєї, тепер вже цілком суверенної, «гогельки» стоїть отара мерседесів, а який із них твій — біс його зна!

Або — навпаки. Визираєш з вікна, а там — обця-на занепокоєними сусідами катастрофа: геть чисто всі

російські білокорі берези поперебігали на той бік пічничного кордону. Зоставайтесь, моваля, дядьку, в Києві разом зі своєю бузиною! Більше того — і ви теж поперебігали. Залишилися тільки верби, на яких у нас, українців, груші ростуть.

...Втім, якщо й станеться щось, то не вранці drugого числа, і навіть не третього надвечір, а десь пізніше. А як воно буде — то вже залежатиме від нас самих, — і тоді, і сьогодні, і завжди.

Фото Михайла САЧКА.

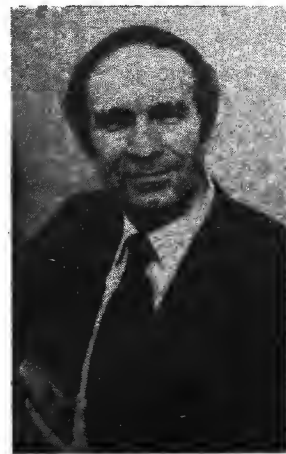

Василь ВАСИЛАШКО ПРАГНЕ

Василь
Автор по
цюю гом

По всі
Та не
Зі свої
Не від
Є куд
Є до ч
З тов
Куч к
Сиво
За Св

КАЛНИШЕВСЬКИЙ НА СОЛОВКАХ

У 1991 році Україна відзначила 300-річчя від дня народження останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського

Витрух, одяг, сталь з іржі волатиме,
Батько Воли тонко вже пряде...
Літ — сто десять, віку чверть — за гратем.
Довгожителю — в гори: волі жде!

Боже, як на Україну хочеться —
Впасти в ноги сивому Дніпру,
Січчю возродитися на Хортиці,
Дике поле повернути Добру!...
Сліпне в'язня, мов ватина з шибани,
Розступились мурі — габі сторіч...
Поки турки за Дунай не вибили,
Катерині II «миле» Січ.

М'яко стелить, силпе діамантами.
Отамане, сумніє — під медаль!
Під медалью пильність добре спатиме...
Спину ще довір, козацьку дель...

ХАРАКТЕРН

Пам'яті славного кошового
Запорозької Січі Івана
Сіря

Отаман характерником був —
щука бігла сама з його січі.
Отаман характерником був —
повертав у бін ворога вітер.

Отаман характерником був —
очі зблиснуть —
приберкають кана.
Отаман характерником був —
в сон, ворожий з'явився
шайтаном.

Отаман характерником був —
від мечів і від кул.
Отаман характерником був —
заворожений —
громом падав на орди
ворожі.

Отаман характерником був —
від мечів і від кул.
Отаман характерником був —
заворожений —
громом падав на орди
ворожі.

Отаман характерником був —
від мечів і від кул.
Отаман характерником був —
заворожений —
громом падав на орди
ворожі.

Отаман характерником був —
від мечів і від кул.
Отаман характерником був —
заворожений —
громом падав на орди
ворожі.

Отаман характерником був —
від мечів і від кул.
Отаман характерником був —
заворожений —
громом падав на орди
ворожі.

Отаман характерником був —
від мечів і від кул.
Отаман характерником був —
заворожений —
громом падав на орди
ворожі.

навання. Але з допомо-
гою стукача в камері легко
перевірити його наслідки.
На Конопельця вони, напев-
но, малі оперативні відомо-
сті. Він проходив свід-
ком у справі заарештованих
1972 року князя. Отож те-
пер вони прагнуть дізна-
тися про якісь невідомі їм
факти.

Я ходив весь вечір замис-
лений. Невеселі думки то-
чили мене й наступного
дня.

— Щось неприємне? —
співчутливо запитав Гарку-
ша.

Людяна, з якою разом
їси, гуляш, мкешся, спши,
длішся одержаним паку-
ком, а головне, яка в тій са-

Валерій МАРЧЕНКО

мій біді, що я ти, мені зда-
лось, не може бути ли-
хою. Тим більше він не
одрізував додаткових пе-
редач, а на фіктивну інфор-
мацію, яку я сказав йому
для перевірки, сліди чомусь
негайно не зреагували. То-
му я іноді не бачив підстав
критися від нього.

Ми вийшли на прогулянку,
і я сказав:

— Бачиш, боюся, щоб
хлопець не розпятався децю.

— А що таке? — байду-
же запитав Гаркуша.

— Та давав мені одну річ
читати. Невже встиг?

За якийсь час мене викли-
кали на допит і оголоси-
ли: Конопельця показав,
що передавав мені читати
«Інтернаціоналізм чи руси-
фікація?». Мені б елемен-
тарно, обурившись, зама-
гати очію ставки, заперечу-
вати все підірід, а я похню-
півся і ствердив: так, було.

Натомість вигадане з канад-
цем перетворилося на ок-
ремі епізод, і всі мої на-
магання реабілітувати ошель-
мованого комуніста успіху
не мали. Епізод інкриміну-
вали на суді.

З Федором Гарвазіови-
чем Похилом я міг би бути
на приятельській нозі, річ
певна, до того. На 7 років
старший за мене, він, хоча
родом із села, цілком адап-
тувався до атмосфери мі-
ста, і в мові навіть вживав
сучасні книжнік зворотів, до-
тепш... З людьми такого га-
тунку я збавляв час у ба-
лячках про спорт, жінок та
інші речі, де б не виказува-
лася неблагонадійність. Від
пересічного homo sapiens він
вирізнявся хіба небагато сла-
бністю, коли мова заходила
про його особу. Однак, це
був стовідсотковий кадебіст.

Ми розбирали ту частину
«Київського діалогу», де
йшлося про голод 1933 ро-
ку. Похил одним махом ви-
вів у протокол, що я зводжу
наклеп на радянський су-
спільно-державний лад, спо-
ворюю картину минулого
українського народу.

Настроївши себе, що обу-
ва батоном не перебіш, я
тривалий час не заперечував
навіть найбільш обурливих
висновків кадебістів щодо
моїх творів. Проте тут мені
терпцю урвався. Я запитав
Похилу, на якій підставі він
робить висновок, що голод
1933 року не був штучним?

Він сказав, що це загаль-
новідомо, а його особисте
джерело інформації — мати-
селянка, яка сама пережила

лихоліття, тому звинувачу-
вати партію й уряд у такому
страшному злочині — злочин-
но.

Я запитав, чи відомо йому
про інші злочини партії,
розголюєкі самою партією
на XX та XXII з'їздах?

Він пояснив: то — трагічні
помилки часів культу особи
Сталіна, зрештою, викриті й
засуджені.

Я сказав, що його тлумач-
ення сталінізму не оригі-
нальне, бо, переказують, од-
разу по з'їздові до мавзолею
поклали вінок з посвятию:
«Посмертно репресованому» —
від посмертно реабілітованих».

Похил злісно глянув на
мене.

— А я вам кажу, в цьо-
му нема підстав звинувачу-
вати всю партію!

— А кого ж звинувачува-
ти, що силоміць позабрали
харчі й заморили голо-
дом 9 мільйонів, у той са-
мий час продаючи за кор-
дон зерно за ціною, ниж-
чою від собівартості? Нічо-
го собі викрити помилок, про
які ані словом самі не зга-
дують та ще й судять інших
за згадку!

На це Похил не мав чим
крити, і гойор слідного заг-
рав бурхливо. Він почерво-
нів і ляснув долонею по
столі:

— Ну, досить цих тереве-
нів! У вас маніячність із цих
голодом! Ви усвідомлюєте,
що обстоюєте твердження,
яке суперечить давно і за-
гальновищаному? Та ви про-
сто соціально небезпечний, і
вас слід направити до пси-
хіатричної лікарні!

У мене всередині все по-
кололо: вони запровадили
мене до божевільня. У ка-
мері я згадав Василя Руба-
на, який навчався в універ-
ситеті, на два роки старший
за мене. Ного виключили
з 3-го курсу. Потім, уже
працюючи в «Літературній
Україні», я зустрічав його
в Спільн. Рубан приносив
свої оповідання, намагав-
ся їх опублікувати. Мені
переповідали зміст його са-
модіявського роману, де
зображено кадебістів досить
реалістично і через те, зро-
зуміло, для них несприйма-
ливо. Ного заарештували
1972 року, але він відмов-
лявся давати покази. Це,
наскільки мені відомо, стало
головною причиною, що
його винесли до божевільня.
Судом дістав 7+ нескінчен-
ності.

Я знав Рубана особисто,
розумів, що божевільня —
то відплата за його не-
примиреність. Але, скажи-
мо, із запровадженням туди
Плющенко, Плахотнюком я
знайомий не був, і думка,
що в отих, напевно, із пси-
хікою щось негаразд (не-
можливо, щоб кадебісти
пакували туди людей так
безоглядно!), — така думка
в мене з'являлася.

Тв тепер я на власному
досвіді переконався, що
погравив у лабету до тих,
хто здатний на який завгодно
злочин, коли стати їм упо-
рек доріг.

— А що ти гадаєш? —
повернувся до порушувача
ної ним раніше теми Гарку-
ша. — І згноють у дурдо-
мі. Ти цих психологів не
знаєш. Он мені розповідали
на зоні, одного дядька три-
мали щось із двадцятиро-
літ. Звідти скарги не випус-
кають, від дурних. Розбавля,
що хочуть. Отож, не забійся
а начальством, а скажи, вра-
же, як пан каже.

Я любив життя. І від
самої думки проміняти гуч-
ний, сийний Божий двр на
гчбіння серед божевільних
мене хапали дрижаки.

Увесь свій вік я погод-
жувався. У піонерах я вко-
нував те, що мені казали
вчителька й старша вожата.
Комсомольцем слухався ком-
сорга та вчителів. Студентсь-
кої пори наді мною верхово-

дкли викладачі, різноманітні
комсомольські ватажки, пред-
ставники парткому. В газе-
ті мусив виконувати вказів-
ки голреда, відповідально-
го секретаря, секретаря парт-
організації. Спільним зна-
менником цього мого духов-
ного життя була оголошу-
вана непомилність при са-
мовидній брехливості. Аби
не опинитися у ролі вічного
блазника на мотузці, почав
тоді шукати власну позицію.

Що ж, критичне сприйман-
ня дійсності в собі роз-
винув. Та, як виявилось в
КДБ, самого розуміння для
того, щоб залишитись осо-
бистістю, — не досить. На-
дали я підписував протоколи
без конфронтації.

— Ви не могли не давати
читати Дзюбиного «Інтерна-
ціоналізм чи русифікація?»
матері. Правда? — Сірик
упався в мене поглядом. Я
відвів очі й зрозумів,
що виказал.

Вале-
рію, ви повинні щиро роз-
повісти все, бо, зрозуміте,
кожний наш сумнів свідчи-
мо проти вас, і ми не змо-
жемо звільнити, що ви до
кінця одвертий, не затали
чогось. Невже вам так хо-
четься казна-скільки сидіти
за ніщо?

Невже вам хочеться,
щоб почалися неприємності
у вашій мамі? Невже по-
трібно ще навколо неї крути-
ти веремію?

Я гадав, що збожеволію.
Ну, нехай мені мурдуватися,
але чому ж іще мамі? Я ска-
зав, що давав читати, але
вона відмовилася. Ох! ох!

Я і все ж не вийшов
з тільки сповна усвідомив,
що вчиняв. Я не оборонив
найдорожчої в світі істоти,
сам виказавши її. Сірик зі-
раз на мій любові до мате-
рі, почувті у йому,
а я без ала дав себе
ошукати. Де був мій розум?

Але розум тут ні до чого.
Тут потрібна воля, якої
виявилось так образливо ма-
ло.

Мама потім розповідала,
що, коли їй дали прочитати
протокол допиту, вона стри-
вожилася за мене. Тому що
я не міг дати таких показів
добровільно. Напалася на Сі-
рика, в який спосіб він до-
магається від мене зізнань?

Але той з цілковитою пев-
ністю заспокоїв її, що до ме-
не не застосовували жодних
фізичних засобів. Він ка-
зав правду. Для них важли-
во було «молотити» човно,
фізичні було уаль-
но.

Я не з ліку боягузів. Ме-
ні стало сміливості са-
мому битися проти чоти-
рох, і почуття гідності не
залишалось для мене аб-
страктним загальником. Але
в тій ситуації я чувся без-
порадно. Я не здатний був
відшукати опори, щоб не
падати далі.

Ні до, ні після того в моє-
му житті не коїлося нічого
подібного. Гаркуша, немов
хор з античної трагедії, прав-
ив своєї:

— Що ти потерпаєш, як
когось зберігає? Дбай лише
про себе!

Я майже переконав себе,
що від мого програшу ні-
кому не буде диха. До пев-
ної міри воно так і було. Я
йшов по справі один, від ме-
не лише вимагали підтверд-
ження моєї усної пропаган-
ди та агітації в присутності
свідків. Ті ж, нажахані мо-
їм арештом, переважно га-
нили мене, націоналізм, і
щоб продемонструвати від-
даність радянській владі,
давали покази російською
мовою. Далі, яка мала
втрата на світі — зломиться
ще один, хто прагнув стати
порядним.

Падіння закінчилося після
процесу. Судовий фарс,
коли наклепом називали на-
віть розмову про звинувачення
радянською владою країнних
українських письменників
(йшлося про репресії часів

культу особи Сталіна), мої
ж більш ніж скупі пояснен-
ня головуюча просто ури-
вала, відчуття гіркоти за
поведінку приятелів, які
белькотали щось про мої
ворожі висловлювання, зустрів
віч-на-віч з брутальніс-
тю конвою та псамк, що
охороняли мене від суспіль-
ства за намагання вислови-
тись, — усе це справляло
шокуєче, вштерезне вра-
ження.

Увечері я сидів на ліжку,
гортаючи зошит із вписка-
ми з прочтаних у тюрмі кни-
жок. Увагу мою приверну-
ла Євангелія цитата: «І
згадав Петро сказане слово
Ісусове: «Перше, ніж зас-
піває півень, — відречешся
трьох від мене». І виш-
шовши звідти, він гірко за-
плакав».

Я перечитав знову, знову.
Це була найпотрібніша рада
в моєму становищі. Переді
мною відкривався шлях до
спасіння. Я міркував над
цим уночі, а вранці, після
підйому, жартівливо тупи-
цяючи, заспівав: «Високий
та стрункий, ум-та-рі-та-рі-та,
ще й на бороді ямак!».

Генка Бурилів, мій но-
вий співкамерник, здивова-
но зиркнув на мене:

— Ти ж уперше сидиш.
Ото зух! Дістав вісім па-
сок — і співає! — Він по-
крутив головою, не знахо-
дячи пояснення для мого
доброго гумору.

Минув тиждень, і мене
поклали в кабінет до на-
чальника СІЗО. Там стояв
лише високий, з імпозан-
тною зовнішністю чоловік.
Він відреккомендував ма-
йором, співробітником рес-
публіканського управління
КДБ. Після чергових фраз
про самопочуття та гумор
(з якими я здогадався, що
переді мною уродженець
Закарпаття) майор пере-
шов до справи.

— Валерію Беніаміновичу,
як би ви поставилися до
пропозиції співпрацювати
з нами?

Я отерпів. Тільки цього
бракувало. Мало що я од-
ступився від власних іде-
алів і недоумкуватого пого-
джувався з їхньою блювоти-
ною, — я ще повинен увія-
чати себе лапрані доноди-
ка. Я відповів, що пропо-
зиція мені не підходить. Він
не дуже наполягав:

— Поміркуйте, не поспі-
шайте з відмовою. Адже ви
розумієте, це вплинуло б
на ваше дострокове звільне-
ння.

Я глянув на нього.

— Скажіть, а чому ви все-
таки дали мені всім рокам?
Статті за кордон та й ніку-
ди взагалі не потрапили, на
суді, дослухавшись ваших
порад, «в пузирі» не поліз,
в за розмови, подібні до моїх,
вам треба халати не одного
зі Спільні письменників.

Він, збираючись а думка-
ми, помовчав.

— Ну, по-перше, вам не
дали максимуму. А ще, —
блимнув зубами, — за на-
хабство.

Це визначення, вочевидь,
збирало в себе й те, що не
здався на початку, що хит-
рував під час слідства, і...
я пригадав ту розмову з
Гаркушею, яка безперечно
вплинула на вирок суду. З
моїм лихим генієм ми ходи-
ли на прогулянки, коли він
глузливо кинув:

— Ну, й чого ти досягнув?
Дали по с...ці й мовчати-
неш тепер, хвоста підбавши!

Я спалхнув:
— Даремно гадаєш, що
мовчати-му. Й ім нічого не
подарую. Нехай-но вийду
— все, що робили зі мною, опи-
шу!

Наглядач вів мене по ко-
ридору, а я всімався. Я по-
думав, яке то щастя, що,
наконтанвшись із кованіи
страху, не захлинувся ним
навік, а, попри все, мріяв
про правду.

Вісник Гетьманів

ДОЛЯ Пилипа Орлика Дивомисля. Генеральний писар Війська Запорозького при Івані Мазепі. Блещучий поет, філософ, політик, мужний військовий діяч, не всі його достоїнства. Один з найкращіших і найбодараніших людей свого часу. Він написав «Видб прав України» і «Конституцію». На той час це було передовою досягненням суспільно-політичної думки світу. Пилип Орлик мріяв про демократичну республіку України, яку він називав «Гетьманською». Пилип Орлик будував майбутню щасливу Україну. Він був вірним сподвижником Гетьмана Мазепи у його державницьких змінах. Але поразка шведів у Полтавській битві трагічно вплинула на подальшу долю України і на долю одного з її найкращіших синів — Пилипа Орлика.

У Бєндєрах уполіносив Іван Мазепа. Випливають у церквах і соборах на всіх обшарках російської імперії «Анафема!» його пам'яті. В той час козаків обирають собі нового Гетьмана. Виступають дві кандидатури — Богдановського і Пилипа Орлика. Обирали Орлика у нового Гетьмана ще було чимале військо, але вже не було владі. І він з недовірливими козаками у 1711 році втік до першого походу на Україну, доходить до Білоріччя, бере її в облогу, але довго не вдалося від українських козаків, похід завершується без успіху. Пилип Орлик розуміє, що без сторонньої допомоги він не зможе досягти успіху, і звертається за допомогою до козаків.

них держав. «Маніфести», яким ми пропонуємо вам увазі, результат метанів і пошуку Пилипа Орлика. В цьому він розповідає про трагічну долю України, про те, як було обдурано український народ московським урядом. Пилип Орлик попереджає, що козаки ніколи не відмовляться від свободи і від своєї Батьківщини.

Але Порте підписує мирну угоду з Петром І, помирає Карл XII. Пилип Орлик вмирає по всій Європі. Німеччина, Швеція, Франція. Третій син, який підтримував б устремління гетьманів-вигнанців, не знайшовся. Пилип Орлик терпить страшний нестаток, він змушений зовнішати від російських шпигунів, які посвідують йому на його, які у Гамбурзі посилають Воєнновського і переправляють до Росії. Слід Воєнновського губляться у внутрішніх сінях. Орлик і далі не приймає своїх пошуків.

Помірає він у Яссах у 1742 році. Його син Григорій на французькій військовій службі отримав графський титул, а разом з тим помістив — сучасний аеропорт Орлі.

Витягав, дорогий читачу, є Гетьманський «Маніфест», який уперше друкується українською мовою. Це заповіт нашого великого праця — бути мужиком, бути наполегливим, бути вірником!

Наталія ДЗЮБЕНКО,
оглядає з питань історії України.

Проте ми прагнемо нашої, ми риньств до нашої виходу Вітчизни не змусили нас удатися до дії, супротивних нашому обов'язку, і, якщо християнським являю, великий Володар змінив нас урочистою угодою, уклавши з нами союз; ця угода така почесна й внідла для християнської нації, що міністри Порти, за їхнім твердженням, не знаходять подібного прикладу в своїх історичних аналах.

Його аносіств заперечив, що не владує ні законами, ані вилічати Україну до своєї імперії, а прагне відновити що державу згідно з її колишнім устроєм, з тим, щоб відгородити Оттоманську імперію від держави царя Московського, позаяк їхнє близьке сусідство ставе причиною великих і крихавих військ таким чином, якщо на перший погляд ми не вглядимо прирйбичення оттоманських сил, із якого ми мусимь випливати, ніби ми з'єдналися з турками задля зводження християн! Цється лише про очукування часу, коли ми зможемо очолити всю козацьку армію, аби з поміччю Божою грудитися заради звизнення нашої Вітчизни від ярма, під яким вона стоїть вже стільки років.

Ми підняли зброю не задля користованства свого або породнього маршалоства, а єдино на оборону вітчизни своєї, життя нашої і життя дітей наших, а там само й ашмів. Всі народи, що живуть на світі, завжди боронили і боронитимуть анічо життя своє, свободу і аспіксті; і навіть найміцні не вміють терпіти, ані суги загрози, худоба і тварі, борються створюючи союз, півдас свої і немовають своїх до змислю; і природа і ані Творець ані Господь дала їм різнє для того заради а самих членів їх. Поше ж ми, брати, буди неучами і вполонити теплім нададим рабства а дрімоти й гетьманови немоващити ще й по аспіксті землі своєї!

Богдан ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ,
Війська Запорозького.

Маніфест Пилипа Орлика

4 квітня 1712 р.

Во ім'я Отця і Сина і Святого Духа! Богородице, даруй своїм добрим ділом і славою, більше, ніж інші люди виставили на суд заглу, саме тому вони діяли, ані один із одного, немов відповідалі перед цим загалом за спокуи власних чинів та за свої ухвали, коли насправді вони знітують перед єдиним Богом за свої діляни. З огляду на це ми маємо за необхідне дати знати Королів, Князів, Республікам та іншим Християнським Державам про причини, які спалили мене прийти в Оттоманську імперію і дати сьогодні зброю проти царя Московського, тепер уже переконані, що ця ухвала не буде ніякось невірною та мучача, а надто ж тини, які не відують про справедливність нашої справи, або ж застерєжені підступом недругів наших. Найперше годилося б сказати, що ми не могли покласти, ідучи услід і за прикладом нашого попередника, славної пам'яті гетьмана козацького Івана Мазепи, чий видатні заслуги й християнське благочестя досить знані були у світі. А віт, ми знаємо, що природним правом є визволятися від гноблення і трудності, аби повернутися до несправедливої та переважною силою було у нас забаво; всім відомо, як трагічно нас у Московський імперії.

Всім відомо, що безсмертної пам'яті князівський гетьман Богдан Хмельницький власною волею, не буди ніким до того примушений, прийняв руський народ і козацьку націю Московський імперії. І укладанням урочистої угоди, московський цар Олексій Михайлович илзавно прислухав анічо охороняти від своєю претензії козацьку націю і руський народ. Всім відомо, що по смерті блаженної пам'яті найславнішого гетьмана Богдана Хмельницького Московська імперія, захввшись до найрозматітніших способів, порушила закон та волюність козацької нації, підтвердивши всім Московським царем їх хотів обертати у рабство вільний народ руський.

Всім відомо, що Петро, цар Московський, прагнув перетворити вільних козаків на регулярну армію, і порушити наші закони та волюність, і навіть вугубити назавжди Військо Запорозьке. Тоді блаженної пам'яті князівський гетьман Іван Мазепа, з наміром оборонити права своєї Вітчизни та зберегти Військо Запорозьке, увійшов під протекцію князівського короля Шведського. Він у цьому наслідуюв приклад свого попередника, блаженної пам'яті гетьмана Богдана Хмельницького, який ук-

лав із князівським королем Шведським Карлом угоду та князівський союз заради звизнення Вітчизни від польської воли, що від нього терпіть той народ руський.

Козацька нація від фатальної Полтавської битви стоїть під тиранічним ярмом Москви і ждає одного — повернути собі волю.

Після смерті в Бєндєрах блаженної пам'яті гетьмана Івана Мазепи козацьке військо мислило Божою та під опікою князівського короля Шведського стародавній звичаєм обрало мене новим гетьманом. У що загрозливу мить, полри найтяжчі обставини, я дав згоду взяти на себе цю величезну справу — з поміччю Божою володарити задля громадських інтересів нашої козацької Вітчизни, Війська Запорозького та всієї України. Разом з тим я прийняв не звания лише за тієї умови, що князівський король Шведський дає заповнення козацькій нації обстоювати її права перед москвитанами; і заради цієї мети князівський король Шведський підтвердив урочистим дипломом, що він не склав зброю і не почне жодних переговорів із Москвою, не вклучивши до них інтересів козацької нації.

Ми не можемо незворуно дивитися на страждання нашої козацької Вітчизни, бачити порушення її прав за стількома пунктами. Ми не будемо діяти, керуючись почуттям помсти, а навпаки, згідно із справедливим та правом, що дозволяє кожному боронити свою власну справу та свою аспіксті. Цим самим ознайомлюю, що на нас не лежить вина за людську кров, ми можемо пролітати. При цьому, аби діяти знати, що ми не зрякаємося добрих обов'язків християнських володарів, обумовлено у статті нашої угоди з королем Шведським, що, іולי з поміччю Божою козацька нація буде відновлена у своїх правах, не буде нашої відмови щодо посередництва безсторонніх держав у справі усталення кордонів та справедливому роз'ясненні їхніх проблем, якщо такі виникнуть.

Ізарєтні, яким би не був успіх нашої справи, і любю б не була доля зброї, що її, гадаю, ми по справедливості мусимо підняти, розрадо нам буде те, що ми трудилися, намоли самими життями нашими, заради слави та користі нашої козацької Вітчизни, а також зніснулися всім безстороннім особам правоту наших намірів та справедливості мотивів, які спонукали нас до дії.

З французької переклав Михайло Москаленко.

Як би з вами не намагалися щось зміняти і переінакшати, аса це можливо а міру нашого розуму і потуги, але нездолана сила інерції тисячолітнього буття, нашого генотипу і нашого характеру присутія буде в наших найсмішніших державних.

Іван ДРАЧ.

ЗМІНА ФАВОРИТІВ?..

Футбол

«Динамо» (Київ, Україна) — «Бенфіка» (Лісабон, Португалія): 1:0 (1:0) Матч групового підрізного турніру розіграшу Кубка європейських чемпіонів Кубка Республіканських стадіон 27 листопада 41500 глядачів

Судді: К. Хекетт, М. Пок, Б. Хаас (усі — Англія). «Динамо»: Кутлюков, Лук'янін, Цавіба, Алєксєнєв, Шмєтєвєнєв, Ковалєв, В. Мороз, Засєв, Сєлєнєв, Ю. Мороз, Шєрєк (Бєлє, 78).

«Бєнфіка»: Ману, Кулєков, Паулу Мадєйра, Бєнту, Вєлозу (Кошє, 66), Тєрє, Вїктор Палорє, Шарєра, Руй Агуш, Ірєйшє (Пашєху, 76), Юрєк.

Гол: Сєлєнєв (31). Попєрєдєню Паулу Мадєйру, Шарєра, Алєксєнєвє. Кїєвськї футболїстї здобули красєну ї перєвою ї порєвої. Протїгом зустрірї вонї колодїли їніціатїво, булї акївною стороною. Але прї цьому відзначєлї дисциплїнованїстє, плєкїстє, прєдєдєструєлї корєшу зїгранїстї.

Зєкїчно, всїх цїкаєво, а як зїгранїть у складї сєпєрїка нєшї «кїєвїєрєкї». І кїщо Вєсєлу Кулєков булї одїм з нєякїтанїстї, то Сєрєгїє Юрєк розгїдуєлїє на далє Олєг Лукїнї булї нєстрїчїм опїкєвом, нє дєвє нєвїтї

дїєнїтї колїшкїмю одноклубнїкєм. Вєзгїлї всї дїєлї всї відзначїлїєлїє завдякєю цїплїстє у вїборї.

Усє цє ї прїєсно їм матє рїшєну прєвєрєту Кєм гол, зє бїтїє їмї, нє прїшїє погляд вїдєлєє нєсподїєвнїм. Помїлїєлїє зєхїснїє Бєнту, кїєк нєдєбєлїє їдїєнїє мїч всємїтє порєвєтєлї. І тут, мєв їз зєсїдїм, вїснїєлїє Сєлєнєв. Його удєр пєв Ману, кїєк розгїбуєлїє, булї спїлнїм ї єфєктїм.

Як ї очїнуєлїє, пїслє пєрїєрїє гєстї спрєбуєлїє порєзєдїтї їніціатїву. Але гєспєдєрї булї гєтовї до цїєго. І тїєї кїлїєквїєлїєнїє тїєк вїтрїмєлїє з чєсно. Ящє порїєвєтєлїє «Дїєнєм» ї грєз з «Брєндїєм» (вєдєм) та «Вїєнфіно», а чєсєвє дїєстїєлїє мїєк нїєк нє вєлїєкї, тїє прєстє врєзлїєлїє вїснїє зїєнїє стєлєлїє з кїєшо нємєдєном.

Гєстїє прїєктївно нє стєорїєнїє жодного голєвоєго мємєнту бїлє вєрїтє Кулєков. А кєж на остєнїє зєхїєлїєх зустрірї вонї нєбулїєлїє вїдгїдуєлїє, їгор лїєлїєлїєлїє на вїсєтї.

А до їдїєлїєлїє мєлїє нєгєду зобїєлїєлїє рєхєвом. Дєсь хїєлїє з пїєдїєлїєлїє до фїєлїєного сєкїєтє чудовє вєлєдїєнїє

мїчєм на шєндєстїє прєдєдєструєлє Ковалєв, кїєк їдїєрєлїє в шїрїєтїє гєстїє, вїдєлє фїєлїєрїєнїє пєс Сєлєнєв. Олєг лїєбїєлїє тєчєю ї сїлїєю. І єтї тут Ману пєвєлє, щє їєк нє дєрєм кїєлїє стї, парїєруєлїєлїє тїє «мєртвїє» мїч на кутовїє.

Одїє сїєно, прїєстїєкїє тєрєвоє до остєнїєтїє сємїєдїє. Пїслє зустрірїє вїдбулєлїє трєдїєчїє прєс нєконфєрєнїє.

— «Дїєнєм» зїгранє на тєкуємє відїємнємє рїєнїє, щє ї єк спєдїєлїєлїєлїє, кїєк нє спєдїєлїєлїєлїє, кїєк нє спєдїєлїєлїєлїє Сєлє-Горєн Ерїєсєн. — Хєчє нє мєжє стєвєрєдїєлїє, щє цє бєлїє нєїєрїєтїє матєч «Бєнфікє».

— Яє їдїєнїєлїє гру Юрєк?

— До мїєго прєтєнїєї кє мєю.

— Яє зїєлїєлїє рїєнїє, щє «Бєнфіка» — фєрєтїє зїєгєнїє. Чїєк нє зїєлїєлїєлїє вєшє дїєкє пїєлїє нєдєлїє в Кїєвї?

— Так, ї тєкє гєсє. Але тєпєр пєдїєлїє стєвєрєдїєлїєлїє вє мєк прїєдє нєстєлїєлїє «Дїєнєм». Хєчє у нєс пєрєвєду цїєлє матєчїє..

А до їдїєлїєлїє мєлїє нєгєду зобїєлїєлїє рєхєвом. Дєсь хїєлїє з пїєдїєлїєлїє до фїєлїєного сєкїєтє чудовє вєлєдїєнїє лєдїємєр Вєрємєєк, кїєк їдїє

булє до Об'єднєнїє Арбїєськїє Емірєтє, ї голєвнїє трєнєр Антєлїє Пузєн.

— У пїєлїє тєрєстїє цїє матєч — кїєлєкїєтїє Мєнїєк зїєгєнїє нєкєшє рїєнїє бїєлїєськїєї кїєстїє, зємєдєлєчє дєпємєдїє нємє пєрєлєтєю. А єтї їз орєєнїєцїє гріє мїє щє шїєлїєлїємє. Вїдїєнємє «Бєнфікє», то вєнє пїєдєрєлїє, кїєк нє мєю, сїєїє вїєнїєтїє кїєс.

— Як гєтєуєлїєлїєлїє до пєдїєнїє їз «Спєртєн»?

— Пєршєго гудєлїє вїєлїєсїє до Адрїє. Нєс тєлє злєпєрїє Олєг Блєхїє Нєстєрєво дїєлїє зїєгєрє з кєшо нємєдєном «Опїєлїєтїєм». В грєшїє нє обїєчєлїє є одїєу тєрєкїєску зустрірїє. Пєршє пєрїєвєтєлїє до Кїєвє, а їз гудєлїє вїєлїєсїє до Пєрїє.

— Цїєкє, єк вїє ї дїєлїємїє тєлєсудєстїємє нє рєфєрєндїєлїє.

— ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ!

Тєжє кє вєчєрє вїєлїєлїєлїє їз лєдїєлїєнїє Кїєвєїє чїєлїєлїє. Грєпє «А», «Андрєлїєтїє» — «Пєнєтїєнїєс» — 0:0, «Сємплєрїє» — «Цїєрєнє зєвєдє» — 2:0, Грєпє «В», «Бєрєслєвє» — 3:2.

«Спєртєн» — 3:2. У розгїршїє Кїєвє УЄФА мєсєвєсєє «Дїєнєм» ї гєстїє прєгєлєлїєлїєлїє гїєськомє мєнту — 0:2.

Вїктор БРАЇЛІНСЬКИЙ. Фото Мїєлєм КєЗЛОВСЬКОГО.

ГОЛОС України

(адреса: Верховний Рада України)

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редакція:

Анатолій ГОРЛОВ

перший заступник

голова редакції

Олександр БІЛІН

заступник головної

редакції

Олександр ЕМЕЛЯНОВ

член-кореспондент

АН України

Володимир КРАСНОДЕМСКИЙ

опікає, завідує відділом

культури

Леонід САМОЙЛЕНКО

заступник головної

редакції

Борис СИДОРЕНКО

заступник головної

редакції

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

редактор відділу

кореспондентської

мережі

Віталій СУДАЯ

завідує відділом

секретар

НАД НОМЕРОМ

ПРАЦЮВАЄ:

Заступник головної

редакції

Олександр Білін

Чергові редактори —

Анатолій Красенський,

Юрій Нєстєрєк.

Автори мїєлїє —

Анатолїє Мієрєчєнє,

Леонїє Пїдлїєнїє.

Вклєпєсєвїє —

Леонїє Кїєсєнє.

Оформлєнїє —

Вєлєдїєрїє Кїєслєвє.

Кєрєкторї:

Вєрєтїє Лїєшє,

Ірєнє Бєбїє,

Вєлєдїєлїє Вєсєлєнє,

Гєлїє Кїєлє,

Олєг Мєлїєнє,

Єлєєнїє Олєсєєнє,

Єлєєнїє Чєлєєєнє.

Зєстєрїєлїєлїє

Тєлємє Бїєлє,

Олєг Лєєнєнє,

Анєлє Бїєдєнєє,

Мєрїє Сєлєдєк,

Сєрїє Сїємєнєєнє.

Лїєнїєтїєлїє

Нєтєлїє Пєзїєк,

Вєлєдїєлїє Чїєрїєнє

Кємїтєт дїєку

єдїєнїєчє

«Рєдєкцїє Українє»

152047, Кїєв 47,

прєсєнєт Пєрємєгє, 59.

Ієдїєє 60955

Тєлєк 158700

Пєрєдплатїє цїєнє

єк рїє 19 єрєб. 80 єп.

Зєм. 6315231.

